

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

DĖL PAREIŠKĖJO – VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIO TEISMO PRAŠYMO IŠTIRTI, AR LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO 4 STRAIPSNIS (2004 M. LAPKRIČIO 4 D., 2005 M. GEGUŽĖS 19 D., 2005 M. LAPKRIČIO 17 D., 2005 M. GRUODŽIO 23 D., 2006 M. GEGUŽĖS 4 D. REDAKCIJOS), LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIŲ SOCIALINIO DRAUDIMO PENSIJŲ ĮSTATYMO 2 STRAIPSNIS (2004 M. LAPKRIČIO 4 D., 2005 M. GEGUŽĖS 19 D., 2005 M. LAPKRIČIO 17 D. REDAKCIJOS) NEPRIEŠTARAUJA LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2008 m. lapkričio 5 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Tomos Birmontienės, Prano Kuconio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Ramutės Ruškytės, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Romualdo Kęstučio Urbaičio,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

Konstitucinio Teismo tvarkomajame posėdyje apsvaustė pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą (Nr. 1B-32/2008) iširti, „ar 1991-05-21 Valstybinio socialinio draudimo įstatymo (2004-11-04 redakcija) 4 str. (2004-11-04, 2005-05-19, 2005-11-17, 2005-12-23, 2006-05-04 redakcijos), 1994-07-18 Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 str. (2004-11-04 redakcija), 1994-07-18 Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo (2005-05-19 redakcija) 2 str. (2005-05-19, 2005-11-17 redakcijos) ta apimtimi, kuria nėra nustatyta, kad asmuo, dirbantis keliose darbovietėse, už tam tikrą ataskaitinį laikotarpį sumokėjęs įmoką pagrindinei pensijos daliai (bazinei pensijai) gauti nuo vienoje darbovietėje gaunamų pajamų, už tą patį ataskaitinį laikotarpį neprivalo mokėti įmokų pagrindinei pensijos daliai (bazinei pensijai) gauti nuo kitose darbovietėse gaunamų pajamų, neprieštarauja Konstitucijos 29 str. 1 d., 52 str. nuostatai, kad valstybė laiduoja piliečių teisę gauti senatvės pensijas, 23 str. 1 d., konstituciniams teisingumo bei

teisinės valstybės principams“.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą. Teismas nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, „ar 1991-05-21 Valstybinio socialinio draudimo įstatymo (2004-11-04 redakcija) 4 str. (2004-11-04, 2005-05-19, 2005-11-17, 2005-12-23, 2006-05-04 redakcijos), 1994-07-18 Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 str. (2004-11-04 redakcija), 1994-07-18 Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo (2005-05-19 redakcija) 2 str. (2005-05-19, 2005-11-17 redakcijos) ta apimtimi, kuria nėra nustatyta, kad asmuo, dirbantis keliose darbovietėse, už tam tikrą ataskaitinį laikotarpį sumokėjęs įmoką pagrindinei pensijos daliai (bazinei pensijai) gauti nuo vienoje darbovietėje gaunamų pajamų, už tą patį ataskaitinį laikotarpį neprivalo mokėti įmokų pagrindinei pensijos daliai (bazinei pensijai) gauti nuo kitose darbovietėse gaunamų pajamų, neprieštarauja Konstitucijos 29 str. 1 d., 52 str. nuostatai, kad valstybė laiduoja piliečių teisę gauti senatvės pensijas, 23 str. 1 d., konstituciniams teisingumo bei teisinės valstybės principams“.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

1. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas prašo ištirti, ar Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnis (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2006 m. gegužės 4 d. redakcijos), Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnis (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d. redakcijos) – abu ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad asmuo, dirbantis keliose darbovietėse, už tam tikrą ataskaitinį laikotarpį sumokėjęs įmoką pagrindinei pensijos daliai (bazinei pensijai) gauti nuo vienoje darbovietėje gaunamų pajamų, už tą patį laikotarpį neprivalo mokėti įmokų pagrindinei pensijos daliai (bazinei pensijai) gauti nuo kitose darbovietėse gaunamų pajamų, – neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 daliai, 29 straipsnio 1 daliai, 52 straipsnio nuostatai, kad valstybė laiduoja piliečių teisę gauti senatvės pensiją, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams.

2. Pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymas grindžiamas šiais argumentais.

Ginčijamuose Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnyje, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnyje eksplicitiškai nėra nustatyta, kad asmuo, dirbantis keliose darbovietėse, už tam tikrą ataskaitinį laikotarpį sumokėjęs įmoką pagrindinei pensijos daliai

(bazinei pensijai) gauti nuo vienoje darbovietėje gaunamų pajamų, už tą patį ataskaitinį laikotarpį neprivalo mokėti įmokų pagrindinei pensijos daliai (bazinei pensijai) gauti nuo kitose darbovietėse gaunamų pajamų. Šiuose teisės aktuose nesant numatytos išimties, – neprivalomumo antrą kartą mokėti įmoką pagrindinei (bazinei) pensijos daliai gauti už tą patį ataskaitinį laikotarpį, – visi asmenys privalo mokėti įmokas pagrindinei (bazinei) pensijos daliai gauti už tą patį laikotarpį visose darbovietėse, nors pagrindinė (bazinė) pensija visiems asmenims nepriklauso nuo to, ar jie dirba vienoje, ar keliose darbovietėse.

Pareiškėjui kyla abejonų, ar tokio eksplisicitinio teisinio reguliavimo nenustatymas minėtuose teisės aktuose nereiškia, kad juose „yra teisės spragų, kurios gali būti traktuojamos kaip legislatyvinė omisija, t. y. tokia teisės spraga, kurią draudžia Konstitucija“.

Pareiškėjo teigimu, ginčijamuose Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnyje ir Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnyje „įtvirtintos nuostatos iš dalies sutampa, t. y. iš esmės jomis yra reguliuojami tie patys teisiniai santykiai“. Pareiškėjo nuomone, „būtent šiuose minėtų įstatymų straipsniuose, apibrėžiančiuose asmenų, privalomai draudžiamų socialiniu pensijų draudimu, grupę, turėtų būti nustatyta, kad asmuo, dirbantis keliose darbovietėse, už tam tikrą ataskaitinį laikotarpį sumokėjęs įmoką pagrindinei pensijos daliai (bazinei pensijai) gauti nuo vienoje darbovietėje gaunamų pajamų, už tą patį ataskaitinį laikotarpį neprivalo mokėti įmokų pagrindinei pensijos daliai (bazinei pensijai) gauti nuo kitose darbovietėse gaunamų pajamų“.

3. Pažymėtina, kad iš pareiškėjo prašymo, kuriuo jis kreipėsi į Konstitucinį Teismą, matyti, jog administracinėje byloje sprendžiamas ginčas dėl asmens (dirbusio uždarojoje akcinėje bendrovėje, kurioje buvo draudžiamas valstybiniu socialiniu draudimu ir kartu vykdė individualią veiklą (savarankiškai dirbo)) įmokų pensijų socialiniam draudimui nuo iš tokios veiklos gautų pajamų mokėjimo. Šio asmens iš individualios veiklos gauta pajamų metinė suma viršijo 12 minimalių mėnesinių algų sumą, apskaičiuotą įstatymo nustatyta tvarka.

Taigi pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo nagrinėtoje administracinėje byloje ginčas kilo ne dėl visų asmenų, pasak pareiškėjo, dirbančių keliose darbovietėse ir vienoje darbovietėje už tam tikrą ataskaitinį laikotarpį sumokėjusių įmoką pagrindinei pensijos daliai (bazinei pensijai) gauti bei turinčių pareigą už tą patį ataskaitinį laikotarpį mokėti dar kartą, o tik dėl tokio asmens, kuris dirba pagal darbo sutartį ir tuo pačiu metu vykdo individualią veiklą (savarankiškai dirba). Taip pat matyti ir tai, kad ginčas kilo dėl socialinio draudimo įmokų mokėjimo ne nuo visų, pasak pareiškėjo, kitose darbovietėse gaunamų pajamų, o tik nuo savarankiškai dirbančio asmens pajamų metinės sumos, gautos vykdant individualią veiklą (savarankiškai dirbant) ir viršijančios 12 minimalių mėnesinių algų sumą.

Taigi pareiškėjas prašo ištirti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio

(2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2006 m. gegužės 4 d. redakcijos) ir Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d. redakcijos) atitiktį Konstitucijai ir tais aspektais, dėl kurių ginčo jo nagrinėjamoje byloje nekilo, ir šių įstatymų dalių, kurių taikyti tokia apimtimi, kurią pareiškėjas nurodo, sprendžiant bylą nereikės.

II

1. Pareiškėjas – Vilniaus apygardos administracinis teismas ginčija *inter alia* Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2006 m. gegužės 4 d. redakcijos) atitiktį (atitinkama apimtimi) Konstitucijai.

Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnyje (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) buvo nustatyta:

„1. Šio įstatymo 3 straipsnyje nustatytų rūšių socialiniu draudimu privalomai draudžiami:

1) asmenys, dirbantys pagal darbo sutartis pas juridinius ar fizinius asmenis, kandidatai į notarus (asesoriai), taip pat darbo užmokestį gaunantys asmenys ir einantys narystės pagrindu renkamasias pareigas renkamosiose organizacijose, skiriami į apygardų, miestų, rajonų, apylinkių rinkimų ir referendumo komisijas ir gaunantys darbo užmokestį asmenys;

2) Valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatyme ir Valstybės tarnybos įstatyme nurodyti valstybės politikai, teisėjai, valstybės pareigūnai, valstybės tarnautojai (išskyrus valstybės tarnautojus, nurodytus šio straipsnio 2 dalyje), taip pat gaunantys darbo užmokestį Seimo, Seimo Pirmininko, Respublikos Prezidento ar Ministro Pirmininko skiriami į pareigas asmenys.

2. Šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 ir 3 punktuose nustatytų rūšių socialiniu draudimu privalomai draudžiami:

1) vidaus tarnybos sistemos pareigūnai, Valstybės saugumo departamento sistemos, Specialiųjų tyrimų tarnybos ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos bei jam pavaldžių įstaigų ir įmonių pareigūnai;

2) krašto apsaugos sistemos profesinės karo tarnybos kariai ir Antrajame operatyvinių tarnybų departamente prie Krašto apsaugos ministerijos civilinę krašto apsaugos tarnybą atliekantys statutiniai tarnautojai;

3) nesukakę senatvės pensijos amžiaus nedirbantys valstybės tarnautojų ir profesinės karo tarnybos karių sutuoktiniai – tuo laikotarpiu, kai jie gyvena užsienyje kartu su valstybės tarnautoju ar profesinės karo tarnybos kariu, dirbančiu ar atliekančiu karo tarnybą Lietuvos Respublikos diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje, Lietuvos Respublikos atstovybėje prie tarptautinės organizacijos;

4) Lietuvos Respublikos kariuomenės privalomosios pradinės karo tarnybos kariai ir asmenys, atliekantys alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą.

3. Savarankiškai dirbantys asmenys, išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimus, privalomai draudžiami tik pensijų socialiniu draudimu pagrindinei ir papildomai pensijos dalims. Šie asmenys papildomai pensijos daliai privalomai draudžiami tuo atveju, jeigu jų pajamų metinė suma, apskaičiuota iš apmokestinamojo pelno, apskaičiuoto pagal Pelno mokesčio įstatymą, atėmus mokestinių metų pelno mokesčio sumą, arba pajamų metinė suma, apskaičiuota iš apmokestinamųjų pajamų, apskaičiuotų pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymą, atėmus mokestinių metų pajamų mokesčio sumą, yra lygi 12 minimalių mėnesinių algų sumai arba didesnė. Tuo atveju, kai šioje dalyje išvardyti asmenys draudžiami pensijų socialiniu draudimu papildomai pensijos daliai, jie gali draustis pensijų išmokoms, numatytoms Pensijų kaupimo įstatyme.

4. Pensijų socialiniu draudimu tik pagrindinei pensijos daliai privalomai draudžiami:

- 1) asmenys, kurie vykdo individualią veiklą turėdami verslo liudijimą;
- 2) šeimos pasirinkimu motina (įmotė), tėvas (įtėvis), faktiškai auginantis vaiką, arba vaiko globėjas, auginantis vaiką iki trejų metų;
- 3) tradicinių ir kitų valstybės pripažintų religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai ir tik vienuolyne dirbantys vienuoliai;
- 4) nesukakęs senatvės pensijos amžiaus vienas iš visiškos negalios invalido tėvų (įtėvių) arba asmuo, nustatyta tvarka paskirtas visiškos negalios invalido globėju arba rūpintoju, slaugantis namuose visiškos negalios invalidą.

5. Tik nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialiniu draudimu privalomai draudžiami gaunantys darbo užmokestį:

- 1) profesinių mokyklų moksleiviai, aukštesniųjų ir aukštųjų mokyklų studentai bei asmenys, teritorinių darbo biržų siūsti persikvalifikuoti, jų profesinio mokymo (praktikos) įstaigoje ar įmonėje metu;
- 2) asmenys, esantys socialinės bei psichologinės reabilitacijos įstaigose, – jų darbo laiku;
- 3) nuteistieji laisvės atėmimu – jų darbo laiku.

6. Lietuvos Respublikos ar Europos Sąjungos valstybės narės nuolatiniai gyventojai, ne jaunesni kaip 16 metų, gali savanoriškai draustis pensijų socialiniu draudimu pagrindinei ar pagrindinei ir papildomai pensijos dalims bei ligos ir motinystės socialiniu draudimu ligos ir motinystės pašalpoms tuo laiku, kai jie nėra privalomai draudžiami šių rūšių socialiniu draudimu, arba įstatymų nustatyta tvarka privalomai draudžiami (draudžiasi) pensijų socialiniu draudimu tik pagrindinei pensijos daliai. Socialinio draudimo įmokų mokėjimo ir sutarčių sudarymo tvarką nustato Vyriausybė ar jos įgaliota institucija.

7. Asmenys, privalomai draudžiami pensijų socialiniu draudimu pagrindinei ir papildomai pensijos dalims, išskyrus sukakusius senatvės pensijos amžių asmenis, turi teisę jų pačių pasirinkimu kaupti pensijų socialinio draudimo įmokos dalį pensijų kaupimo bendrovėse pagal Pensijų sistemos reformos įstatymą ir Pensijų kaupimo įstatymą.“

2. Nors pareiškėjo ginčijamas Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnis (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) buvo ne kartą keičiamas ir papildomas, jame įtvirtintas teisinis reguliavimas, kuriuo yra nustatyta, kad savarankiškai dirbantys asmenys (išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimus) priskiriami prie asmenų, kurie privalomai draudžiami pensijų socialiniu draudimu pagrindinei ir papildomai pensijos dalims (draudimo papildomai pensijos daliai atsiradimas yra siejamas su atitinkama jų gaunamų pajamų metine suma, apskaičiuota šiame straipsnyje nustatyta tvarka), liko nepakitęs.

Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnis (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) buvo (ir yra) pavadintas „Asmenys, draudžiami socialiniu draudimu pagal socialinio draudimo rūšis“, šis straipsnis buvo (ir yra) skirtas reguliuoti santykiams, susijusiems su asmenų grupių, privalomai draudžiamų socialiniu draudimu pagal atitinkamas socialinio draudimo rūšis, nustatymu (šio straipsnio 3 dalyje nurodyta savarankiškai dirbančių asmenų (išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimus) grupė ir kartu nustatyta, kad tokie asmenys draudžiami tik vienos rūšies socialiniu draudimu – pensijų (pagrindinei ir papildomai pensijos dalims), taip pat nurodytos sąlygos, kuriomis tokie asmenys draudžiami papildomai pensijos daliai. Taigi šis pareiškėjo ginčijamas straipsnis yra skirtas valstybiniu socialiniu draudimu draudžiamų asmenų grupėms apibrėžti ir nereguliuoja atvejų, kada asmenims, *inter alia* savarankiškai dirbantiems, nuo jų iš individualios veiklos gaunamų pajamų, kai jie turi kitų draudžiamųjų pajamų, socialinio draudimo įmokos (pagrindinei ir papildomai pensijos dalims) gali būti nemokamos.

Pažymėtina, jog pareiškėjas neginčija to, kad tam tikros asmenų, pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymą privalomai draudžiamų socialiniu draudimu, *inter alia* savarankiškai dirbančių asmenų, grupės, nurodytos šio įstatymo 4 straipsnyje (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2006 m. gegužės 4 d. redakcijos), apskritai neturi būti draudžiamos valstybiniu socialiniu draudimu. Pareiškėjas ginčija tai, kas šiame straipsnyje, jo teigimu, nėra, tačiau, jo nuomone, turėtų būti nustatyta.

3. Santykiai, susiję su socialinio draudimo įmokų nemokėjimo nustatymu (pajamų ir atvejų, kada socialinio draudimo įmokos neskaičiuojamos), yra reguliuojami pareiškėjo nutylėtame Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 8 straipsnyje „Pajamos ir atvejai, kada socialinio draudimo įmokos neskaičiuojamos“. Šio straipsnio 2 dalyje (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) buvo nustatyta:

„2. Asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje, socialinio draudimo įmokų gali nemokėti (tas laikotarpis bus neįskaitytas į socialinio draudimo stažą) tik tuo atveju, kai šių asmenų pajamų metinė suma, apskaičiuota iš apmokestinamojo pelno (pajamų), apskaičiuoto pagal Pelno mokesčio įstatymą (Gyventojų pajamų mokesčio įstatymą), atėmus mokestinių metų pelno (pajamų) mokesčio sumą, yra mažesnė už 12 minimalių mėnesinių algų sumą, ir šie asmenys:

- 1) gauna socialinio draudimo senatvės ar socialinio draudimo invalidumo pensiją, paskirtą pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą;
- 2) gauna šalpos pensiją ar kompensaciją, išskyrus šalpos našlaičių pensiją, paskirtą pagal Valstybinių šalpos išmokų įstatymą;
- 3) gauna su socialinio draudimo santykiais susijusią (socialinio draudimo) senatvės ar invalidumo pensiją iš Europos Sąjungos valstybės narės, taip pat iš šalies, su kuria Lietuvos Respublika yra sudariusi tarptautinę sutartį dėl socialinės apsaugos taikymo;
- 4) yra laisvės atėmimo vietose arba jiems Baudžiamojo kodekso nustatyta tvarka teismo nuosprendžiu yra paskirtos priverčiamosios stacionarinio stebėjimo medicinos priemonės ar auklėjamojo poveikio priemonės specializuotose psichikos sveikatos priežiūros įstaigose;
- 5) yra įregistravę likviduojamos individualios įmonės ar ūkinės bendrijos statusą Juridinių asmenų registre, o visi individualios įmonės ar ūkinės bendrijos darbuotojai atleisti iš darbo;
- 6) privalomai draudžiami socialiniu draudimu pagal Lietuvos Respublikos įstatymus;
- 7) turi būtinaį socialinio draudimo stažą socialinio draudimo senatvės pensijai gauti pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą.“

4. Cituotoje Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje yra daroma nuoroda į šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalį (vieną iš šioje dalyje nurodytų asmenų grupių – savarankiškai dirbančius asmenis), t. y. tą straipsnį, kurio atitiktį (atitinkama apimtimi) Konstitucijai pareiškėjas prašo ištirti.

Taigi iš šio teisinio reguliavimo matyti, kad eksplicitinė nuostata, įtvirtinanti išimtį, kada savarankiškai dirbantys asmenys (išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimus) galėjo nemokėti socialinio draudimo įmokų, buvo ginčijamo Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija). Minėtoje įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) nustatyta, kad savarankiškai dirbantys asmenys (išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimus) gali nemokėti socialinio draudimo įmokų „tik tuo atveju“, kai šių asmenų pajamų metinė suma, apskaičiuota pagal 8 straipsnio 2 dalį, yra mažesnė už 12 minimalių mėnesinių algų sumą ir kartu šie asmenys atitinka vieną arba kelias įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje nurodytas sąlygas, *inter alia* yra privalomai draudžiami socialiniu draudimu pagal Lietuvos Respublikos įstatymus (8 straipsnio 2 dalies 6 punktas).

Valstybinio socialinio draudimo įstatymas (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) buvo ne kartą keičiamas ir (arba) papildomas, tačiau jo esmė (tuo aspektu, kuriuo pareiškėjui kilo konstitucinė problema) išliko ta pati: įstatymo 8 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2007 m. balandžio 3 d., 2007 m. gruodžio 20 d. redakcijos) 2 dalyje nurodyti savarankiškai dirbantys asmenys (išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimus), kurių draudžiamųjų pajamų metinė suma, apskaičiuota pagal šį įstatymą, yra mažesnė už 12 minimalių mėnesinių algų sumą ir kurie kartu atitinka vieną arba kelias įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje nurodytas sąlygas, *inter alia* yra privalomai draudžiami socialiniu draudimu pagal Lietuvos Respublikos įstatymus, valstybinio socialinio draudimo įmokų pagrindinei ir papildomai pensijos dalims gauti gali nemokėti.

Konstatuotina, kad santyčiai (kada savarankiškai dirbantys asmenys (išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimus) gali nemokėti socialinio draudimo įmokų, kai jie yra privalomai draudžiami socialiniu draudimu pagal Lietuvos Respublikos įstatymus), kurie, pasak pareiškėjo, nėra sureguliuoti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnyje (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2006 m. gegužės 4 d. redakcijos) ir kurių nesureguliuojimas, pasak pareiškėjo, yra Konstitucijos draudžiama teisės spraga, – būtent tai pareiškėjas prašo Konstitucinį Teismą tirti, – atitinkama apimtimi yra sureguliuoti šio įstatymo 8 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) 2 dalies 6 punkte.

Pareiškėjas savo prašyme Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 8 straipsnyje (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) nustatytą teisinį reguliavimą nutyli ir visiškai neaptaria, koks yra šio, jo nutylėto, teisinio reguliavimo santykis su jo ginčijamu teisiniu reguliavimu, įtvirtintu Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnyje (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes yra pagrindas konstatuoti, kad pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymas ištirti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2006 m. gegužės 4 d. redakcijos) (pareiškėjo nurodyta apimtimi) atitiktį Konstitucijai yra grindžiamas ne tais motyvais, kuriuos eksplicitiškai nurodo pareiškėjas, taigi šiuo požiūriu šis pareiškėjo prašymas yra fiktyvus. Esant tokioms aplinkybėms šis pareiškėjo prašymas vertintinas kaip nežinomas Konstituciniam Teismui.

5. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog teisės spraga, *inter alia* legislatyvinė omissija, visuomet reiškia, kad atitinkamų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas apskritai nei eksplicitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas nei tam tikrame teisės akte (jo dalyje), nei kuriuose nors kituose teisės aktuose, tačiau poreikis tuos visuomeninius santykius teisiškai sureguliuoti yra, o

legislatyvinės omisijos atveju tas teisinis reguliavimas, paisant iš Konstitucijos kylančių teisės sistemos nuoseklumo, vidinio neprieštaravimo imperatyvų ir atsižvelgiant į tų visuomeninių santykių turinį, turi būti nustatytas būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje), nes to reikalauja kuris nors aukštesnės galios teisės aktas, *inter alia* pati Konstitucija (Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas).

6. Pareiškėjas Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d. redakcijos) atitiktį Konstitucijai ginčija ta pačia apimtimi, kaip ir Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2006 m. gegužės 4 d. redakcijos) atitiktį. Jis prašo ištirti Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnio atitiktį Konstitucijai ir kartu nurodo, kad ginčijamuose Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnyje ir Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnyje „įtvirtintos nuostatos iš dalies sutampa, t. y. iš esmės jomis yra reguliuojami tie patys teisiniai santykiai“.

Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnyje (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) buvo nustatyta:

„Valstybiniu socialiniu pensijų draudimu privalomai draudžiami:

1) asmenys, dirbantys pagal darbo sutartis pas juridinius ar fizinius asmenis, kandidatai į notarus (asesoriai), asmenys, gaunantys darbo užmokestį ir einantys narystės pagrindu renkamąsias pareigas renkamose organizacijose, taip pat asmenys, gaunantys darbo užmokestį ir skiriami į apygardų, miestų, rajonų, apylinkių rinkimų ir referendumo komisijas;

2) Valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatyme ir Valstybės tarnybos įstatyme nurodyti valstybės politikai, teisėjai, valstybės pareigūnai, valstybės tarnautojai (išskyrus valstybės tarnautojus, nurodytus šios dalies 3 ir 5 punktuose), taip pat gaunantys darbo užmokestį Seimo, Seimo Pirmininko, Respublikos Prezidento ar Ministro Pirmininko skiriami į pareigas asmenys;

3) vidaus tarnybos sistemos pareigūnai, Specialiųjų tyrimų tarnybos ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos bei jam pavaldžių įstaigų ir įmonių pareigūnai;

4) krašto apsaugos sistemos profesinės karo tarnybos kariai ir Antrajame operatyvinių tarnybų departamente prie Krašto apsaugos ministerijos civilinę krašto apsaugos tarnybą atliekantys statutiniai tarnautojai;

5) Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnai;

6) nesukakę senatvės pensijos amžiaus nedirbantys valstybės tarnautojų ir profesinės karo tarnybos karių sutuoktiniai – tuo laikotarpiu, kai jie gyvena užsienyje kartu su valstybės tarnautoju ar su profesinės karo tarnybos kariu, dirbančiu ar atliekančiu karo tarnybą Lietuvos Respublikos

diplomatinėje atstovybėje, konsulinėje įstaigoje, Lietuvos Respublikos atstovybėje prie tarptautinės organizacijos;

7) Lietuvos Respublikos kariuomenės privalomosios pradinės karo tarnybos kariai ir asmenys, atliekantys alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą;

8) individualių įmonių savininkai, tikrųjų ūkinių bendrijų nariai, komanditinių ūkinių bendrijų tikrieji nariai, taip pat asmenys, kurie verčiasi individualia veikla, kaip ji apibrėžta Gyventojų pajamų mokesčio įstatyme, išskyrus individualią veiklą, kuria verčiamasi turint verslo liudijimą;

9) asmenys, kurie vykdo individualią veiklą turėdami verslo liudijimą;

10) šeimos pasirinkimu motina (įmotė), tėvas (įtėvis), faktiškai auginantis vaiką, arba vaiko globėjas, auginantys vaiką iki trejų metų;

12) tradicinių ir kitų valstybės pripažintų religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai ir tik vienuolyne dirbantys vienuoliai;

13) nesukakę senatvės pensijos amžiaus vienas iš visiškos negalios invalido tėvų (įtėvių) arba asmuo, nustatyta tvarka paskirtas visiškos negalios invalido globėju arba rūpintoju, slaugantis namuose visiškos negalios invalidą.

Šio straipsnio pirmosios dalies 7 punkte, taip pat 10–13 punktuose nurodyti asmenys valstybiniu socialiniu pensijų draudimu privalomai draudžiami valstybės lėšomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka. Asmenys, nurodyti šio straipsnio pirmosios dalies 13 punkte, privalomai draudžiami valstybės lėšomis tik tuo atveju, kai negauna jiems patiems priklausančios valstybinės socialinio draudimo pensijos, valstybinės pensijos, šalpos pensijos, socialinės pensijos arba šalpos pensijos už invalidų slaugą namuose.

Kiti asmenys gali savanoriškai draustis valstybiniu socialiniu pensijų draudimu valstybinėse socialinio draudimo fondo administravimo įstaigose, vykdančiose šį draudimą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.“

7. Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnis (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) buvo ne kartą keičiamas, tačiau šio straipsnio 1 dalies 8 punktas, kuriame buvo nustatyta savarankiškai dirbančių asmenų grupė, nebuvo keičiamas ar papildomas.

Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnyje (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d. redakcijos), kurio atitiktį (atitinkama apimtimi) Konstitucijai ginčija pareiškėjas, buvo (ir yra) nustatytos asmenų, kurie draudžiami valstybiniu socialiniu pensijų draudimu, grupės, o ne išimtys, kada socialinio draudimo įmokos gali būti nemokamos (išimtys, kada socialinio draudimo įmokos gali būti nemokamos, yra nustatytos, kaip minėta, Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 8 straipsnyje (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais)). Pareiškėjas neginčija to, kad tam tikros asmenų,

pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) privalomai draudžiamų valstybiniu socialiniu pensijų draudimu, *inter alia* savarankiškai dirbančių asmenų, grupės apskritai neturi būti draudžiamos valstybiniu socialiniu pensijų draudimu. Pareiškėjas ginčija tai, kas šiame straipsnyje, jo teigimu, nėra, tačiau, jo nuomone, turėtų būti nustatyta.

8. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog tais atvejais, kai pareiškėjas ginčija tai, kad jo nurodytame įstatyme ar kitame ginčijamame teisės akte (jo dalyje) nėra nustatytas tam tikras teisinis reguliavimas, bet tas teisinis reguliavimas pagal Konstituciją (o jeigu yra ginčijamas Seimo, Vyriausybės, Respublikos Prezidento poįstatyminis teisės aktas (jo dalis) – ir pagal įstatymus) neprivalo būti nustatytas būtent tame ginčijamame teisės akte (jo dalyje), Konstitucinis Teismas konstatuoja, kad byloje dėl pareiškėjo prašymo nėra tyrimo dalyko (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 6 d., 2003 m. gegužės 13 d. sprendimai, 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas).

Šiame sprendime konstatuota, kad santykiai (kada savarankiškai dirbantys asmenys (išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimus) gali nemokėti socialinio draudimo įmokų, kai jie yra privalomai draudžiami socialiniu draudimu pagal Lietuvos Respublikos įstatymus), kurie, pasak pareiškėjo, nėra sureguliuoti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnyje (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2006 m. gegužės 4 d. redakcijos) ir kurių nesureguliuojimas, pasak pareiškėjo, yra Konstitucijos draudžiama teisės spraga, – būtent tai pareiškėjas prašo Konstitucinį Teismą tirti, – atitinkama apimtimi yra sureguliuoti šio įstatymo 8 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) 2 dalies 6 punkte.

Konstatuotina, kad nėra jokių prielaidų teigti, jog išimtis, kada savarankiškai dirbantys asmenys (išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimus), kai jie turi draudžiamųjų pajamų dirbdami pagal darbo sutartį, gali nemokėti socialinio draudimo įmokų pagrindinei pensijos daliai (bazinei pensijai) gauti, pagal Konstituciją privalo būti nustatyta būtent pareiškėjo ginčijamuose Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnyje (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2006 m. gegužės 4 d. redakcijos), Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnyje (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d. redakcijos).

9. Konstatavus, kad pareiškėjo prašyme nurodytas ir, jo teigimu, nenustatytas teisinis reguliavimas pagal Konstituciją neprivalo būti nustatytas būtent Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnyje (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2006 m. gegužės 4 d. redakcijos), Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnyje (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d.

redakcijos) ir kad teisinis reguliavimas (pareiškėjo nurodyta teisės spraga) tam tikra apimtimi yra nustatytas Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 8 straipsnyje (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2007 m. balandžio 3 d., 2007 m. gruodžio 20 d. redakcijos), konstatuotina, kad pareiškėjo prašyme nėra tyrimo dalyko.

Tai, kad pareiškėjo prašyme nėra tyrimo dalyko, reiškia, kad prašymas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui (Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 6 d., 2003 m. gegužės 13 d. sprendimai, 2004 m. gegužės 13 d. nutarimas, 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas).

Šiame sprendime konstatuota ir tai, kad pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymas ištirti Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2006 m. gegužės 4 d. redakcijos) (pareiškėjo nurodyta apimtimi) atitiktį Konstitucijai yra grindžiamas ne tais motyvais, kuriuos eksplacitiškai nurodo pareiškėjas, taigi šiuo požiūriu šis pareiškėjo prašymas yra fiktyvus; esant tokioms aplinkybėms, šis pareiškėjo prašymas vertintinas kaip nežinybingas Konstituciniam Teismui.

Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 2 punktą Konstitucinis Teismas savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą ištirti teisės akto atitiktį Konstitucijai, jeigu prašymo nagrinėjimas yra nežinybingas Konstituciniam Teismui.

10. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus konstatuotina, kad yra pagrindas atsisakyti nagrinėti pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnis (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2006 m. gegužės 4 d. redakcijos), Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnis (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d. redakcijos) – abu ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad asmuo, dirbantis keliose darbovietėse, už tam tikrą ataskaitinį laikotarpį sumokėjęs įmoką pagrindinei pensijos daliai (bazinei pensijai) gauti nuo vienoje darbovietėje gaunamų pajamų, už tą patį laikotarpį neprivalo mokėti įmokų pagrindinei pensijos daliai (bazinei pensijai) gauti nuo kitose darbovietėse gaunamų pajamų, – neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 daliai, 29 straipsnio 1 daliai, 52 straipsnio nuostatai, kad valstybė laiduoja piliečių teisę gauti senatvės pensiją, konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams.

III

1. Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas jau yra tyręs atitinkamų Valstybinio socialinio draudimo įstatymo straipsnių, *inter alia* 34 straipsnio (2002 m. liepos 4 d. redakcija) 4 dalies (šioje dalyje buvo įtvirtinta išimtis, kada savarankiškai dirbantys asmenys gali nemokėti socialinio draudimo įmokų), 8 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) 2 dalies, atitiktį Konstitucijai.

Konstitucinis Teismas 2007 m. rugsėjo 26 d. priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos

valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) 3 dalies, 8 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) 2 dalies, 34 straipsnio (2002 m. liepos 4 d., 2003 m. spalio 7 d. redakcijos) 3, 4 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, kuriame *inter alia* pripažino, kad Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 34 straipsnio 4 dalies (2002 m. liepos 4 d. redakcija) nuostata „valstybinio socialinio draudimo įmokų galima nemokėti (tas laikotarpis bus neįskaitytas į valstybinio socialinio draudimo stažą) tik tuo atveju, kai individualių (personalinių) įmonių savininkų, individualių (personalinių) įmonių nuomininkų, advokatų, advokatų padėjėjų, tikrųjų ūkinių bendrijų narių, komanditinių ūkinių bendrijų tikrųjų narių pajamų metinė suma, apskaičiuota iš apmokestinamojo pelno, apskaičiuoto pagal Pelno mokesčio įstatymą, atėmus mokestinių metų pelno mokesčio sumą, o notarų pajamų metinė suma, apskaičiuota iš apmokestinamųjų pajamų, apskaičiuotų pagal Fizinį asmenų pajamų mokesčio laikinąjį įstatymą, atėmus mokestinių metų fizinių asmenų pajamų mokesčio sumą, yra mažesnė už 12 minimalių mėnesinių algų ir šie asmenys yra: <...> 7) draudžiami valstybiniu socialiniu draudimu pagal Lietuvos Respublikos įstatymus“ ir 8 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) 2 dalies nuostata „Asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje, socialinio draudimo įmokų gali nemokėti (tas laikotarpis bus neįskaitytas į socialinio draudimo stažą) tik tuo atveju, kai šių asmenų pajamų metinė suma, apskaičiuota iš apmokestinamojo pelno (pajamų), apskaičiuoto pagal Pelno mokesčio įstatymą (Gyventojų pajamų mokesčio įstatymą), atėmus mokestinių metų pelno (pajamų) mokesčio sumą, yra mažesnė už 12 minimalių mėnesinių algų sumą, ir šie asmenys: 1) gauna socialinio draudimo senatvės ar socialinio draudimo invalidumo pensiją, paskirtą pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą“ neprieštaravo Konstitucijai.

Konstitucinio Teismo ištirtas Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 8 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) 2 dalies nuostatoje įtvirtintas teisinis reguliavimas, pagal kurį savarankiškai dirbantys asmenys (išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimus), kai gauna socialinio draudimo senatvės ar socialinio draudimo invalidumo pensiją ir gali nemokėti socialinio draudimo įmokų tik vienu atveju – jei jų pajamos iš savarankiškos veiklos nesiekė 12 minimalių mėnesinių algų sumos (apskaičiuotos taip, kaip įstatyme nustatyta), pripažintas neprieštaraujančiu Konstitucijai, tebegalioja ir šiuo metu.

2. Minėta, jog Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 8 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija) 2 dalyje *inter alia* nustatyta, kad „asmenys, nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje, socialinio draudimo įmokų gali nemokėti (tas laikotarpis bus neįskaitytas į socialinio draudimo stažą) tik tuo atveju, kai šių asmenų pajamų metinė suma, apskaičiuota iš apmokestinamojo pelno (pajamų), apskaičiuoto pagal Pelno mokesčio įstatymą (Gyventojų pajamų mokesčio įstatymą), atėmus mokestinių metų pelno (pajamų) mokesčio sumą, yra mažesnė už 12 minimalių mėnesinių algų sumą, ir šie asmenys <...> 6) privalomai draudžiami socialiniu draudimu pagal Lietuvos

Respublikos įstatymus“.

3. Pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo nutylėtą nuostatą, įtvirtintą Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 8 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) 2 dalyje, pagal kurią atitinkamo savarankiškai dirbančio asmens (išskyrus tą, kuris verčiasi individualia veikla turėdamas verslo liudijimą) pareiga mokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas (*inter alia* pagrindinei ir papildomai pensijos dalims gauti) priklausė nuo jo gaunamų valstybiniu socialiniu draudimu draudžiamų pajamų dydžio, esant tam tikrai jo teisei padėčiai, t. y. nuo to, ar jis atitiko vieną arba kelias Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 8 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir (arba) papildymais) 2 dalyje nurodytas sąlygas, palyginus su Konstitucinio Teismo ištirta nuostata, kuri buvo įtvirtinta Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 34 straipsnio (2002 m. liepos 4 d. redakcija) 4 dalyje, matyti, kad jose yra įtvirtintas analogiškas socialinio draudimo įmokų nemokėjimo principas. Savarankiškai dirbantys asmenys (išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimus) tiek pagal anksčiau galiojusį, tiek pagal šiuo metu galiojantį teisinį reguliavimą neprivalo mokėti socialinio draudimo įmokų (pagrindinei ir papildomai pensijų dalims gauti) tik tuo atveju, jeigu šių asmenų metinė pajamų suma (apskaičiuota taip, kaip įstatyme nustatyta) yra mažesnė už 12 minimalių mėnesinių algų sumą esant tam tikrai šių asmenų teisei padėčiai – jie atitinka vieną arba kelias įstatyme nurodytas sąlygas, *inter alia* yra privalomai draudžiami socialiniu draudimu pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

4. Šiame kontekste paminėtina ir tai, kad pareiškėjas, ginčydamas Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2006 m. gegužės 4 d. redakcijos) atitiktį Konstitucijai, remiasi *inter alia* įvairiais Konstitucinio Teismo aktais, kuriuose yra suformuluota oficialioji konstitucinė doktrina dėl socialinės apsaugos, nurodo kai kuriuos šios doktrinos fragmentus, tačiau neatsižvelgia į nagrinėjamo prašymo kontekste ypač svarbias jos nuostatas, suformuluotas Konstitucinio Teismo 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarime, kaip antai:

– teisinis reguliavimas turi sudaryti prielaidas atitinkamą valstybei tenkančią našą paskirstyti atsižvelgiant *inter alia* į konstitucinį solidarumo principą. Asmens pareiga mokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas yra siejama su draudžiamųjų pajamų gavimu iš aktyvios ekonominės veiklos – darbo santykių ar individualios veiklos ir atsiranda pradėjus dirbti, jeigu iš atitinkamos aktyvios ekonominės veiklos yra gaunamos įstatymo numatytos draudžiamosios pajamos;

– pagrindinė valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos dalis yra vienoda visiems pensijų gavėjams, turintiems įstatymo nustatytą būtiną senatvės pensijai valstybinio socialinio pensijų draudimo stažą, ir ji atlieka pajamų perskirstymo arba pensijų dydžių išlyginimo funkciją,

leidžia įgyvendinti solidarumo principą; papildoma valstybinės socialinio draudimo senatvės pensijos dalis priklauso nuo asmens turimo valstybinio socialinio draudimo stažo bei pajamų, nuo kurių buvo mokamos valstybinio socialinio draudimo įmokos; šios pensijos dalies paskirtis – susieti asmens senatvėje gaunamas pajamas su buvusiomis darbo pajamomis;

– nustatant dirbantiems (aktyvią ekonominę veiklą vykdantiems) asmenims pareigą mokėti valstybinio socialinio draudimo įmokas yra galimos įvairios sąlygos, lemiančios šios pareigos atsiradimą, taip pat yra galimi įvairūs šias sąlygas apibrėžiantys kriterijai. Savaiame suprantama, valstybinio socialinio draudimo įmokų mokėjimą galima susieti su tuo, kad asmuo gauna draudžiamųjų pajamų ir galima įstatymu nustatyti atitinkamą minimalų tokių pajamų dydį; šis dydis gali būti lygus ir minimaliai mėnesinei algai.

Šiame kontekste paminėtina, kad pats pareiškėjas daro nuorodą į konstitucinės doktrinos nuostatą „dirbantys asmenys į dvi grupes: tuos, kurie privalo mokėti socialinio draudimo įmokas, ir tuos, kurie socialinio draudimo įmokų gali nemokėti, – suskirstomi objektyviu pagrindu – pagal gaunamų draudžiamųjų pajamų dydį. Toks suskirstymas nei diskriminuoja, nei nustato privilegijas“, kuria Konstitucinis Teismas *inter alia* grindė įstatymo nuostatos, kad savarankiškai dirbantys asmenys (išskyrus tuos, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimus), turintys kitų draudžiamųjų pajamų, socialinio draudimo įmokų gali nemokėti tik vienu įstatyme nustatytu atveju – kai pajamų metinė suma yra mažesnė už 12 minimalių mėnesinių algų sumą, neprieštaravimą Konstitucijai. Tačiau pareiškėjas šios nuostatos tinkamai neįvertino.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 22 straipsnio 3, 4 dalimis, 28 straipsniu, 69 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 69 straipsnio 2 dalimi, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nusprendžia:

Atsisakyti priimti nagrinėti pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą (1B-32/2008) ištirti, ar Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnis (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d., 2005 m. gruodžio 23 d., 2006 m. gegužės 4 d. redakcijos), Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnis (2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2005 m. lapkričio 17 d. redakcijos) – abu ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nėra nustatyta, kad asmuo, dirbantis keliose darbovietėse, už tam tikrą ataskaitinį laikotarpį sumokėjęs įmoką pagrindinei pensijos daliai (bazinei pensijai) gauti nuo vienoje darbovietėje gaunamų pajamų, už tą patį laikotarpį neprivalo mokėti įmokų pagrindinei pensijos daliai (bazinei pensijai) gauti nuo kitose darbovietėse gaunamų pajamų, – neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnio 1 daliai, 29 straipsnio 1 daliai, 52 straipsnio nuostatai, kad valstybė laiduoja piliečių teisę gauti senatvės pensiją,

konstituciniams teisingumo, teisinės valstybės principams.

Šis Konstitucinio Teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Sprendimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Armanas Abramavičius

Toma Birmontienė

Pranas Kuconis

Kęstutis Lapinskas

Zenonas Namavičius

Ramutė Ruškytė

Egidijus Šileikis

Algirdas Taminskas

Romualdas Kęstutis Urbaitis